

11/6/2017

ཚེ་སློབ་གོ་སྐྱེད་མ་མཐོ་སྐྱང་གི་ཚུ་བོ།

༢༠༡༧ ལོའི་ཁོར་ཁོར་ཡུག་རྩེ་མ་རིག་འགན་སྐྱུར་གྱི་འབྲོང་གི་གཟེངས་
ཏྟགས་ཐོབ་པའི་རྩེ་མ་ཡིག

སེར་གྲུལ་རིན་ཚེན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བརྩམས།

བོད་ཡུལ་སྐྱེ་ཁམས་ཐབས་རྩེ་ཚོགས་པས་སྒྲིལ།

WWW.TIBETANECOLOGY.ORG

ཚུ་ཡི་ངོ་བོ་དང་བྱེད་ལས།

ཚུ་ནི་རྒྱལ་གཤེར་དང་བཟུང་བའི་རང་བཞིན་ཡིན་ལ། མཚམས་རེར་མཁྲེགས་གཟུགས་སམ་སྲ་གཟུགས་སྲུའང་
འགྱུར་ཏེ་འབྲུགས་རོམ་སོགས་སྲུ་གནས་པ་དང་། དབྲུགས་གཟུགས་སམ་རྒྱང་གཟུགས་སྲུའང་འགྱུར་བ་ཡིན། ཚུ་
ནི་ཚེ་སྲོག་ཡོད་དོ་ཅོག་གི་རྟེན་གཞི་དང་འཇམ་སྤིང་སྤྲིང་གི་ཆེས་ཆེ་བའི་ཐོན་ལུངས་ཀྱང་ཡིན།

ནང་བའི་གཞུང་ལུགས་ལས་བཤད་ན་གཟུགས་ཅན་གྱི་དངོས་པོ་ཡོད་དོ་ཅོག་ཚུ་རྒྱལ་ལས་མ་གྲུབ་པ་མེད་ལ།
ཚན་རིག་པ་གྲགས་ཅན་ཨེ་རི་མི་ཏོ་ཏལ་ལྷ་བྱས་ཀྱང་ཚུ་རྒྱལ་ནི་བཅའ་གཟུགས་ཀྱི་ཚ་བའི་རྣམས་སྲུ་བཤད་ཡོད།
བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་དག་ནའང་རྒྱང་དང་ཚུ་ཡི་དཀྱིལ་འཁོར་སོགས་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་གྲུབ་པར་བཤད། ས་ཡི་གོ་
ལའི་ངོས་ཀྱི་རྒྱ་བྱོན་གྱི་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་ཚུས་ཁེངས་ཡོད། ཚུ་མེད་པར་སྲོག་ཆགས་གང་ཡང་འཚོ་མི་ཐུབ་ལ།
འབྲས་བུས་སྤེལ་བའི་ཤིང་སྤོང་དང་། མཇོ་མ་པར་བཤད་པའི་མེ་ཏོག་ དགོས་མཁོའི་སྲོག་རྒྱང་སྤྱིན་པའི་ལྗང་མདོག་
གི་ཚེ་ཤིང་། རོ་ཡི་སྲོ་བ་མངར་བའི་ཤིང་འབྲས་སོགས་ཡོད་ཚད་ཚུ་ཡིས་སྤྱེད་ཅིང་ཚུ་ཡིས་གསོ། དེ་བས་ཚུ་ནི་
མེད་ཐབས་མེད་ཀྱང་དགོས་མཁོ་ཆེ་བའི་གོ་ལའི་དངོས་པོ་གཅིག་ཕུ་དེ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་ཆོག

མ་གཞི་ཚུ་ཡིས་སའི་གོ་ལའི་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་ཟེན་ཡོད་པས་ཅི་འདོད་དུ་བཅད་སྤྱད་ཅིང་། ལྗང་ངེས་སྲུ་མཚེས་
སེམས་ན་དེ་ནི་ཆེས་ནོར་འབྲུལ་ཞིག་ཡིན། ཚེ་སྲོག་སྤྱི་དང་ཁྱད་པར་དུ་མའི་རིགས་ཀྱི་ཚེ་སྲོག་གསོ་བའི་ཚུ་ནི་དེ་
དག་ལས་ཉ་ཅང་གི་ཉུང་ཉུང་ཞིག་ལས་མེད་ཤི། སའི་གོ་ལས་ངོས་ཀྱི་རྒྱུ་བརྒྱ་ཆ་དགུ་བཅུ་གོ་བརྒྱད་ནི་ཚུ་
ཡིན་པས་འབྲུང་རྒྱུ་མི་རུང་། དེ་བས་འབྲུང་རྒྱུ་རུང་བ་ནི་བརྒྱ་ཆ་གཉིས་ཅམ་ཡིན། དེ་ལྷ་བུའི་དངས་གཙང་
གི་ཚུ་དེ་ཡིས་ལུས་ལྷུང་གསོ། ཚེ་སྲོག་སྤྱེད། སྐྱེ་བ་སེལ། ལྗོན་ཤིང་བསྐྱུན། ཚ་གདུང་སེལ། མཚར་སྐྱུག་ལྡན་པའི་
སྐྱེ་བ་བཤད་པར་བྱས། དུལ་ནག་དང་དྲི་མ་འབྲུད་པར་བྱེད། མཚོ་སྤང་དང་། ཉ་རིགས། ཚུ་སྤོན་སོགས་ཀྱི་
འཚོ་བའི་ཁོར་ཕུག་བསྐྱུན། ས་ཞིང་འདེབས་ལས་དང་བཟོ་ལས་ཚན་རྩལ་ཡང་ཚུ་ལ་བརྟེན་པས་མདོར་ན་འབྲུང་
རྒྱུ་རུང་ཞིང་དུག་རྒྱུ་མ་གྱུར་པའི་ཚུ་ནི་མེད་ན་དེས་ཕོངས་ཀྱི་ཅ་དངོས་རིན་ཐང་སྤོང་གིས་གཞུལ་དུ་མེད་པ་
ཞིག་གོ།

དང་གི་འཇམ་སྤིང་ལ་རྒྱུའི་དགོས་མཁོ།

གལ་ཏེ་འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ཀྱིས་འདོད་རེས་ཀྱི་རྟ་ཁ་རྒྱང་ཅམ་འཐེན་ནས་དགོས་མཁོ་དང་འཚམ་པ་ཞིག་གིས་ཚུ་
ལ་འོངས་སྲུ་སྤྱད་ཡོད་ཚེ་སའི་གོ་ལའི་སྤྲིང་ཁྲག་དྲངས་བསེལ་གྱི་ཚུ་བོ་དག་གིས་ང་ཚོར་ལྗང་ངེས་ཀྱི་ཚད་གཞི་
ལོན་ཡོད་ངེས། འོན་ཀྱང་། འགྲོ་བ་མི་དག་ནི་དེ་ལས་སྲོག་སྤེ། གནས་སྐབས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ཞིག་གི་དོན་དུ་མའི་
རིགས་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་ལས་དབང་ལ་བསམ་སྤོང་ཅི་ཡང་མི་གཏོང་བར། ཚུ་ཆེན་བཅད། ཚུ་རྒྱང་དྲངས། དུག་

རྒྱུ་བཏང་། སྐབས་བཅོམ་བཅོས། བྱ་སྐྱོད་འདི་དག་གིས་གོ་ལར་ཚ་དྲོད་རྒྱས། ལྷོ་དག་གི་འབྱུང་ཁུངས་
འབྱུགས་རོམ་བཟུང། ལྷོ་རྒྱལ་ཤུལ་དུ་སྐྱུག་པའི་ལྷོ་དག་ནི་རྩལ་ལོ་སྐབས་བཅོམ་གིས་སྒྲིབ། དེ་དང་དེ་
དག་གིས་ད་གཞི་དང་བྱུང་གི་ཞིམ་མངར་ལྡན་པའི་ལྷོ་དག་དཀོན་ལོ་དཀོན་དུ་སོང་སྟེ་ལྷོ་གཙང་མ་ཉི་
དགོས་པའི་གནས་སྐབས་ལ་སྐྱབས་ཟེན།

ད་ལྟའི་སྐབས་ལ་མི་རྣམས་ཀྱིས་འཛམ་གླིང་གི་ལྷོ་གཙང་མ་བརྒྱ་ཆ་ ༥༥ བེད་སྲུང་ཟེན་ཟེན་ལ། མི་འབོར་ཡང་སྲུ་
མཐུང་འཕར་བཞིན་ཡོད་པས་ལྷོ་གཙང་མའི་ཐོན་ཁུངས་ལ་དཀའ་ངལ་ཆེ་ཏུ་འགྲོ་བཞིན་ཡོད་པ་མངོན་གསལ་
དུ་གྱུར་ཡོད། དེང་སང་འཛམ་གླིང་ནང་གི་གོང་གསེབ་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༧༥ དང་གོང་ཁྱེད་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༢༠ ཐམས་པ་
ལ་ལྷོ་གཙང་མ་ཐོབ་ཀྱི་མེད་ལ། ས་ཁུལ་མང་ཆེ་བའི་ཉེར་མཁོའི་ལྷོ་དག་ཀྱང་དུག་ཤེད་ཅན་གྱི་རྩལ་སྲུང་རིགས་
ཀྱིས་བཅོམ་པ་བཅོ་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། ལྷོ་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་བའི་ན་ཚའི་རིགས་ཀྱིས་འགོ་བ་མའི་སྲུང་ཆ་གཅིག་གི་
ལུས་ཀྱི་ལུས་སྐྱོབས་འཛོམས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། དེས་རྒྱུན་པས་ལོ་རེར་མི་ས་ཡ་བརྒྱ་ཅམ་འཆི་ལམ་དུ་འགྲོ་བཞིན་
ཡོད་པའི་སྐྱོན་ཐོ་ཐོན་ཡོད། དེའི་སྲིད་མའི་རིགས་ཀྱི་བདེ་སྲུག་ལ་སེམས་མཁན་གྱི་དཔྱོད་ལྡན་པ་མང་པོ་ཞིག་
ལ་མ་འོངས་པར་འཛམ་གླིང་འདིར་རྒྱས་མི་སྡེ་བའི་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་འབྲུད་སྲིད་པའི་སེམས་ཁུལ་
ལངས་བཞིན་ཡོད། གྲགས་ཅན་ཚན་རིག་པ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་དཔོན་པོ། དེ་བཞིན་ཤེས་ཡོན་པ་སོགས་
མང་པོ་ཞིག་གིས་ “སའི་གོ་ལའི་གནས་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་དང་ཚ་དྲོད་” སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཚོགས་འདུ་རིམ་པར་
ཚོགས་ཡོད་པ་སྟེ། དཔེར་ན། འཛམ་གླིང་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་གནས་གཤིས་འགྱུར་ལྡོག་གི་ཚོགས་
འདུ་(COP) ལྷོ་བྱུ་ཚོགས་འདུའི་སྐབས་སུ་ཡང་ལྷོ་དག་ཁོར་ཕུག་གི་གསལ་ཆའི་རང་བཞིན་དཔྱད་སྲིད་དང་། དེ་
དག་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་གོ་སྐོར་ཚོད་རིམ་པར་བཞག་དང་འཛོག་བཞིན་པ་དེ་དག་གིས་ཀྱང་ལྷོ་སྲུང་སྐྱོབ་དགོས་པའི་དུས་
ལ་བབ་ཡོད་པའི་བརྒྱུ་ལན་ཞིག་འཛམ་གླིང་ལ་བསྐྱུགས་པ་ཡིན། འགོ་བ་མི་ཞིག་ལ་མཚོན་ན་ཡང་ལུས་པོའི་བརྒྱ་
ཆ་བདུན་ཅུ་ཆ་ཡིན་ཞིང་། ལྷོ་མེད་པར་ཉིན་གསུམ་ལས་འཚོ་མི་སྐབས་པར་བཤད། དེང་སྐབས་མི་འབོར་འཕེལ་
རྒྱས་ཆེ་ཏུ་སྐྱོན་པ་དང་བསྐྱུག་མི་རྣམས་ལ་ཞིང་ལས་དང་། བཅོ་སྐྱོལ་སྐྱོག་ཁང་སོགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ལྷོ་དེ་ལས་ཀྱང་
དགོས་མཁོ་ཆེ་ཏུ་སྐྱོན་ཡོད། གང་ལྟར་ལྷོ་དེ་ཆེ་སྐོག་གི་ཉེང་སྟེ། འཚོ་བའི་རྟེན་གཞི། ལྷོ་མེད་ཀྱི་སྐྱེད་མ་ཞིག་
དང་མཚུངས་པས་ལྷོ་མེད་པར་སྐྱེ་དངོས་གང་ཡང་གསོན་ཐབས་བྲལ།

བོད་ཀྱི་ལྷོ་དག་འཛམ་གླིང་གི་འབྲེལ་བ།

དེ་ཡང་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ཁོར་ཕུག་ནི། ཇི་སྐད་དུ། “གནས་ཀྱི་ནི་དབུས། སའི་ནི་དཀྱིལ། རྒྱུང་གི་ནི་སྐྱེད་པོ།
གངས་ཀྱི་ནི་ར་བ། ལྷོ་དག་གི་མགོ། རི་མགོ། ས་གཙང་། ལུལ་བཟང། མི་མཚངས་ཤིང་དཔའ་ཏུ་སྐྱེས།”² ཞེས་པ་

¹ བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ཆ་འཕེན་བྲལ།
² དེ་ལྟར་ཇི་དང་། ལྷོ་དག་སའི་རྒྱལ་གཉེར་དཔེ་མཛོད་ཁང་དུ་ཉར་ཚོགས་བྱས་པའི་བོད་ཡིག་ཡིག་རྒྱུང་ལས་བཟུངས་པའི་། རྒྱུང་བཅོན་པའི་རྒྱལ་རབས། ཤོག་ངོས་དང་པོ་ལས་དྲངས།

ཉམས་ཐོབ་གཙང་མ་ཀྱན་གྱི་མགོ་དང་ཐོན་ཁོངས་ཆེ་ཤོས་སུ་གྱུར་ཡོད། དེ་ལྟ་བུའི་ཁོར་ཕུག་དེ་ངོ་སྤྲོད་མདོར་ཅིན་གྱི་བོད་གངས་ཅན་རྫོངས་ཀྱི་སྤྱིའི་ས་ཁྲོན་ནི། སྤྱི་ལེ་ [km] གྱུ་བཞི་མ་ ༢༤༠༠༠༠༠[km²] ལྟག་ཡོད། དེང་སང་གི་འཛམ་གླིང་ས་ཁྲིའི་དབང་དུ་བྱས་ན། རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་དང་། བལ་ཡུལ། འབྲུག་ཡུལ་སོགས་ཀྱི་བྱང་སྤྱོད་གས་དང་། པ་གི་སི་ཐན་དང་། ཨ་ཇི་ལྷ་ནི་སི་ཐན་སོགས་ཀྱི་ཤར། ཤར་ཏུར་གི་སི་ཐན་ཏེ་ཤིན་ཅང་། ཉར་སོག་གི་སྤོ་ རྒྱ་ནག་གི་ལུ་ཏུ་གནས་ཡོད། བོད་ཀྱི་ས་ཁྲོན་པལ་མོ་ཆེའི་མཐོ་ཚད་ནི་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ནས་བརྩིས་པའི་སྤྱི་ལེ་ ༡༩༠༠ [m]སར་ཆགས་ཤིང་། འཛམ་གླིང་གི་རི་བོ་གྲགས་ཅན་གངས་དཀར་ཏེ་སེ་དང་། རྒྱ་བོ་གྲགས་ཅན་ཉ་མཚོག་ལ་འབབ། མ་བྱ་ལ་འབབ། གླང་ཆེན་ལ་འབབ། སེང་གེ་ལ་འབབ། རྩོད་སྤྱོད་ཀྱི་བོད་རྒྱ་བྱང་རིགས་སྤེ་བཞི་ནས་འབབ་པའི་ནག་ཚུ་དང་སོག་ཚུ་གཉིས་འདྲེས་པའི་རྒྱལ་མོ་རྩལ་ཚུ། རང་ཆེན་འབྲོང་བ་རྩོད་སྤྲོད་དང་དགོ་རྒྱས་རྩོད་སྤྲོད་བར་གསུམ་ནས་འབབ་པའི་རྩ་ཚུ་དང་། ངོས་ཚུ་གཉིས་འདྲེས་པའི་སྤོ་ཚུ་འཕམ་སྤོ་ཚུ། གདང་ལ་རི་རྩུད་ནས་འབབ་ཅིང་རྒྱ་ནག་ནང་ཁུལ་གྱི་རྒྱ་ཆེན་ཨང་དང་པོར་བརྩི་བའི་འབྲི་ཚུ་སོགས་རྒྱག་ཚུ་ཏེ་ཅང་མང་པོ་དང་། རྒྱ་ཁྲོན་སྤྱི་ལེ་གྱུ་བཞི་མ་འབྲུམ་གཅིག་དང་ལྡོ་རྩོད་སྤྱོད་གི་ས་ཆར་འབྲུགས་རོམ་ ༤༧༠༠༠ ལྟག་གིས་བྱུང་ཅིང་། འཛམ་གླིང་ཐོག་གི་འབྲུགས་རོམ་མང་ཤོས་ཀྱི་གནས་སུ་གྱུར་³

གོང་དུ་སྤོས་པའི་རྒྱ་ཆེན་དང་། འབྲུགས་རོམ་དེ་དག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་བརྒྱ་གཉིས་ལྟག་གི་མི་གངས་དུང་ལྷུར་ ༡་༩ ལྟག་གི་འཚོ་གནས་དང་། ཐོན་སྐྱེད་ལ་ཕན་ཐོགས་སྐྱབ་བཞིན་ཡོད།

འཛམ་གླིང་གི་སྤེ་གསུམ་བར་འབོད་པའི་བོད་མཐོ་སྐང་གི་འབྲུགས་རོམ་ཏེ་ཅང་མང་པོ་དང་། སྤྱིར་བཏང་གི་གངས་སོགས་བཞུར་བ་ལས། མི་ས་ཡ་ ༢༡༠ ལ་འབྲུང་ཚུ་དང་། སྤོག་ཞིང་ཁར་རྒྱ་འདྲན་རྒྱ་སོགས་ལ་ཐད་ཀར་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པའི་ཨེ་ཤ་ཡའི་རྒྱ་བོ་ཆེ་ཤོས་བརྒྱའི་རྒྱ་མགོ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་། ལྷང་ཤོང་གི་རྒྱ་དེ་དག་གིས་མི་དུང་ལྷུར་ ༡་༩ ལས་མང་བར་ཤུགས་ནས་ཕན་ཐོགས་ཡོད་གི་ཡོད།⁴ འཛམ་གླིང་ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་མི་འབོར་བརྒྱ་ཆ་ ༤༧ ལ་ཉེ་བ་ཞིག་བོད་མཐོ་སྐང་ནས་འབབ་བཞིན་པའི་རྒྱའི་ཐོན་ཁུངས་ལ་བརྟེན་ཡོད། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོའི་སྤོན་ཐོའི་ནང་ཚོད་རྩིས་བྱས་པ་ཉམས་ན། བོད་མཐོ་སྐང་ནས་འབབ་པའི་ཨེ་ཤ་ཡའི་རྒྱ་ཆེན་ཁག་དང་དེ་དག་གི་བཞུར་བརྒྱུད་ས་ཁུལ་ཁྲོན་ཡོངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྲོན་སྤྱི་ལེ་གྱུ་བཞི་མ་ས་ཡ་རྩ་དང་བཞི་འབྲུམ་བདུན་ལྷི་ ༥,༤༧༧ ,༧༠༠ བརྒྱལ་གྱི་ཡོད་པ་བཤད་ཡོད་པ་འདིས་གོ་ལ་སྤྱིའི་ས་ཁྲོན་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༩ ཟེན་གྱི་ཡོད།

ད་དུང་རྒྱུང་ཅིན་རྒྱས་པར་བཤད་ན། གངས་རི་དང་འབྲུགས་རོམ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་འདི་ཨེ་ཤ་ཡའི་རྒྱའི་དགོས་མཐོ་སྐྱབ་མཁན་གྱི་གཙང་ཆེན་བཞིའི་འབྲུང་ཁུངས་ཡིན། དཔེར་ན་དབྱར་དུས་གསལ་རྒྱའི་རྒྱའི་བརྒྱ་ཆ་ ༧༠ ཅིན་

³ བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཁོར་ཕུག་ངོ་སྤྲོད་དང་། ད་ལྟོའི་གནས་སྟངས། རྒྱང་རྒྱུབ་རྒྱུ་ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ། ཐོག་ངོས་ ༩་ པ།
⁴ WWF དྲ་ཐོག་ཏུ་བཞོད་པའི་བོད་ཀྱི་ཁོར་ཕུག་རྒྱུ་ཉམས་ཐོབ་ཀྱི་དྲ་ཚོལ་ལས་དངས།

དང་། གཙོ་བོ་ལྷན་ཁུངས་ཀྱི་ཚུལ་བརྒྱུ་ཆ་ ༥༠ ནས་ ༤༠ ཅམ་ཞིག་རི་རྒྱུད་འདི་དག་ནས་འབབ་བཞིན་ཡོད། འབྲི་
ཚུས་རྒྱ་ནག་གི་འབྲུང་ཚུལ་ཐོན་འབྲུང་བརྒྱ་ཆ་ ༤༠ ཟེན་གྱི་ཡོད། ད་དུང་འབྲས་གྱི་ཐོན་འབྲུང་བརྒྱ་ཆ་ ༧༠
ལྷན་དང་། འབྲུ་རིགས་ཐོན་འབྲུང་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༥༠ དེ་བཞིན་ཉ་ཚོང་ཐོན་འབྲུང་གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༧༠ ལྷན་དང་། རྒྱ་
ནག་རྒྱལ་ནང་གི་ཐོན་སྐྱེད་ཚུ་འབྲོང་(GDP) གྱི་བརྒྱ་ཆ་ ༤༠ འབྲི་རྒྱུ་བརྟེན་གྱི་ཡོད། བོད་མཐོ་སྐང་གིས་པ་གི་
སི་ཏཱན་ (Pakistan) གྱི་བྱེ་ཐང་དང་། རྒྱ་གར་གྱི་མེད་ནམ་ (Vietnam) ལྷོ་ཕྱོགས་གྱི་འབྲས་ཞིང་བར་གྱི་ས་
ཁུལ་ཁག་དང་། ལམ་རྟོ་རྒྱུ་ཡའི་ (Cambodia) ཏོན་ལེ་སེབ་(Tonlesap Lake) མཚོ་ཚེན་ནས་རྒྱ་ནག་བྱང་
ཕྱོགས་གྱི་རྒྱ་ཁབ་བར་གྱི་ཨེ་ཤ་ཡའི་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་རྒྱུ་དཔོན་མཐོ་བསྐྱེད་གྱི་ཡོད། ཡར་ལྷང་གཙོ་བོ་པོ་འཕྲུ་བྱང་
མ་སུཏ་(Brahmaputra)ཞེས་པའི་གཙོ་བོ་འདི་ཉིད་གྱི་རྒྱ་བོའི་རྒྱུ་ལམ་ནི་བོད་གྱི་གངས་དཀར་ཉི་མེ་ནས་
མགོ་བརྒྱུ་མཐོ་ཉི་འབྲུག་ཡུལ་དུ་འབྲོན་བརྒྱུ་ཆ་ ༧ ལྷང་ལ་དེ་ཤ (Bangladesh) ལ་འབྲོན་བརྒྱུ་ཆ་ ༤.༧ རྒྱ་གར་
དུ་འབྲོན་བརྒྱུ་ཆ་ ༣༣ .༦ བོད་དུ་འབྲོན་བརྒྱུ་ཆ་ ༥༠.༥ བརྒྱུད་ས་འབྲོན་སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་[km²] ལྷན་འབྲུམ་ལྷ་མི་
ལྷན་ (༤༥༧ ,༣༣༥)གི་ས་གནས་སུ་ཆ་སྟོན་སྐར་ཆ་རེར་རྒྱུ་འབབ་ཚད་མི་ཏར་[m]ཤོ་གཟུགས་མ་ ༢༠,༠༠༠
[m³] ཅམ་བཟུང་གྱིན་ཡོད། གཙོ་བོ་ལྷན་ཁུངས་ཀྱི་བཟུང་ས་ཁུལ་དུ་འཚོ་སྡོད་བྱེད་པའི་མི་འབྲོང་དེ་དག་
ཅམ་མིན་པར་ས་ཁུལ་གཞན་དག་དུ་འཚོ་སྡོད་བྱེད་པའི་མི་འབྲོང་དུང་ལྷུང་མང་པོ་བོད་མཐོ་སྐང་ནས་དྲངས་
པའི་དབྱར་ཁའི་ཚར་སྤྱོད་ལ་བརྟེན་གྱི་ཡོད། འཛམ་གླིང་གྱི་རི་རྒྱུ་ཕྱོག་ཆགས་ཐེབས་ཚུས་བརྗོད་པ་ལྷན་ན།
བོད་མཐོ་སྐང་གི་རྒྱ་ཐང་ནི་འཛམ་གླིང་ཐོག་མི་མེད་ལྷང་གི་སྐམ་ས་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་དང་། ཡུ་རོ་ཨེ་ཤ་
ཡའི་ནང་གི་ལྷན་མེད་དྲངས་གཙོ་བོ་རི་རྒྱུད་ཚུ་ཐང་རྒྱ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན།

བོད་གྱི་རྒྱུ་ཚུལ་མ་འོངས་པ།

བོད་གྱི་རྒྱུ་ཚུལ་མ་འོངས་པའི་འཛམ་གླིང་གི་འགྲོ་བ་མིས་མཚོན་པའི་སྲོག་ཆགས་བཟང་དུ་མེད་པའི་ཚོ་སྲོག་དང་
འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ངོས་ནས་འཛམ་གླིང་མི་མང་ལ་བོད་གྱི་རྒྱུ་སྤྱང་སྦྱོབ་གྱི་འགན་དབང་རང་ལྷན་ས་
གྲིས་སྤེལ་བའི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ངོས་ནས་ཀྱང་བོད་གྱི་ཁོར་ལུག་གཙོ་བོ་འཛིན་ལ་འབད་པ་སྲུང་ལས་ལྷན་པ་
བྱེད་དཔོན་པ་ནི་དུས་དང་ཆབ་སྲིད་གཉིས་ཀས་གཞུགས་པའི་ཐ་མའི་འབབ་སྤེལ་ལ་ཐོན་ཡོད། དེ་བས་ཀྱང་གཞན་

⁵ འདི་དག་གི་གཞི་འཛིན་ས་ནི་བོད་ཀྱི་རང་བྱུང་ཁོར་ལུག་འཚོ་སྡོད་དང་། ད་ལྟོ་གནས་སྐབས་སུ་སྤྱང་སྦྱོབ་སྐོར་ལྷོ་ཞེས་པའི་དཔེ་དབང་དང་། རྒྱུ་སྤྱང་རྒྱ་ནག་གི་ཁོར་ལུག་ཉམས་ཞིབ་
པ་དང་། ཚན་རིག་པ་སོགས་ཀྱིས་ཉམས་ཞིབ་སྤྲོད་ཐོ་ ༡༥༠ ལྷན་ཕྱོགས་བཟོ་མཁས་བྱས་པའི་དཔེ་དབང་། རྒྱུ་མཐོ་སྐང་གི་གནས་གཤིས་འབྲུང་སྤྱོད་གི་ལྷན་ལྷན་ལྷན་གྱི་ཞེས་པའི་དཔེ་གཉིས་ལ་
གཞི་བཙུན་བ་ཡིན།

དུ་བོད་ཀྱི་ཚུ་སྲུང་སློབ་ཅིང་ལྷན་བྱེད་དགོས་པ་དང་། དེ་ལྷན་བྱས་པའི་དགོ་པོ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ལ་རང་གི་དྲན་འཆར་རྣམས་མདོར་བསྐྱུས་སུ་འགོད་པར་བྱ།

༡༩ བོད་ཀྱི་ཚུ་བོ་དང་འབྲུག་ས་རོམ་དག་ནི་གཏོད་མ་ནས་བོད་རང་གི་ཡིན་པ་ལས་གཞན་སུ་ལའང་དབང་བ་མིན། དེའི་སྲིད་རང་གི་ཁོར་ཡུག་ལ་གཏོར་གཤིག་མི་གཏོང་བར་སྲུང་སློབ་ཀྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པ་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་གི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་པས་བོད་མི་རིགས་ལ་རང་གི་ཚུ་སྲུང་སློབ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་འོས་བབ་གཉིས་ཀ་ཡོད།

༢༠ རྒྱལ་ཕྱན་སྐྱེགས་རོ་ཡིས་ཚུ་ལ་སྐྱབས་བཙོན་བཟོ་བ་ནི་ཚུ་དུག་ཚུར་བསྐྱུར་ཅིང་། དེས་སེམས་ཅན་གྱི་སློབ་ལ་གཙོ་བོའི་ཡ་ང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་འཛིགས་ཡེར་བ་ཞིག་ཡིན། བརྒྱུད་རིམ་འདི་དེང་སྐབས་ཚུ་ནག་གིས་ལག་ལེན་དུ་བསྐྱར་བཞིན་ཡོད། ང་ཚོས་ཅིས་ཀྱང་འདྲིའི་ཁེ་ཉེན་ཤེས་པར་བྱས་ནས་འདི་ལ་འགོག་སྐོར་བྱེད་དགོས། ལས་གཞི་འདིས་མཐར་གཏུགས་ན་ཚུ་ནག་རང་ཉིད་ཀྱང་མེད་བརྟག་དུ་གཏོང་བཞིན་ཡོད་པ་ར་འཕྲོད་པར་བྱེད་དགོས།

༢༡ ལོང་དུ་བཤད་པ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ཚུ་ནི་མི་འབོར་དུང་ཕུར་བཞུལ་བ་དང་། སླེ་དངོས་སློབ་ལྡན་གྲངས་ལས་འདས་པའི་འཚོ་རྟེན་ཡིན་པས་འདི་ལ་སྐྱབས་བཙོན་དང་། ལྷན་སློབ་གཏོང་བ་ནི་དེ་ལོངས་སུ་སློབ་མཐུན་གྱི་འགོ་བམེད་དག་དང་། ཚོ་སློབ་གྲངས་མེད་པ་དེ་དག་ལ་ཁྱུང་གསོད་དང་བརྩི་སྲུང་དོར་བ་ཡིན། གནད་དོན་འདི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་གསལ་སྟོན་གྱིས་བོད་ཀྱི་ཚུ་སྲུང་སློབ་ཀྱི་རེ་ལུ་འབྲལ་དགོས། ཚེན་པོ་དག་གིས་ཀྱང་རང་དང་རང་གི་བྱ་རབས་ཚ་རྒྱུད་ཀྱི་ཚོ་སློབ་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནད་དོན་འདིར་སྤྱང་མེད་བྱེད་མི་སྲིད།

༢༢ བོད་ཆགས་འཛིག་དང་བོད་ཀྱི་ཚུ་སྲུང་སློབ་ལ་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་དང་། འཛམ་གླིང་གི་སྤྱོད་གསུམ་པ་དང་ཨེ་ཤ་ཡའི་ཚུ་མཚོན་ཚེན་མོར་འབོད་པའི་བོད་ཉམས་རྒྱུད་དུ་སོང་ཚེ་དེའི་ཁོར་ཡུག་ཀྱང་ལེགས་པར་གནས་མི་ཐུབ། སུ་མཐུང་ད་ལྷའི་རྒྱ་ནག་གཞུང་འཛིན་པའི་བྱེད་བབ་ལྷན་སོང་ཚེ་ནམ་ཞིག་ན་བོད་དང་དེའི་ཁོར་ཡུག་གཉིས་ཀ་ལ་ཉམས་ཉེས་ཚེན་པོ་ཡོང་ངེས་ཤིང་དེ་ནི་འཛམ་གླིང་གི་གོང་ཆགས་ཚེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པའི་གནས་ལུགས་སྤར་སྐྱུག་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཡོངས་བསྐྱབས་བྱེད་དགོས། དེ་ནི་ཚབ་སྲིད་ཀྱི་དོས་དང་། གནས་ལུགས་ཀྱི་དོས། བདེན་པ་ཡི་དོས་བཅས་ནས་ཉ་ཅང་གི་རན་པའི་ལམ་སློབ་ཤིག་ཡིན།

༢༣ ལུགས་རྒྱུད་རིང་པོའི་བསམ་སློབ་གཏོང་མཐུན་ཞིག་ཡིན་ན་མི་རབས་རྗེས་མ་དང་། མ་འོངས་པའི་ཚོ་སློབ་ཁྲི་མ་འབྲུམ་གྱི་ཚེད་དུ་སྤྱིར་ཁོར་ཡུག་དང་། ཁྱུང་པར་དུ་ཚུ་བོ་དང་འབྲུག་ས་རོམ། དེ་ལས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཚུ་བོ་དང་འབྲུག་ས་རོམ་སྲུང་སློབ་ཚེད་ཚད་རན་པའི་ལོངས་སློབ་ལ་གཞིལ་དགོས་པ་ན་ཅིས་ཀྱང་གལ་ཆེ། འདི་ལ་འགོ་བམེད་མའི་རིགས་ཀྱི་བསམ་སློབ་སློབ་དཔོན་ཚེན་པོ་གོང་ས་བརྒྱ་བཞི་བ་ཚེན་པོ་མཚོག་གིས་ཉ་ཅང་གི་ལམ་སྟོན་རྒྱབ་ཚེན་ཞིག་གནང་ཡོད་པ་སྟེ་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་སྲུང་སློབ་བདག་གཉེར་དགོས་ན་ང་ཚོ་ལ་ཞི་བདེ་བག་

མེད་པའི་ལྷ་བ་ཞིག་ངེས་པར་དུ་དགོས། ཕྱིའི་ཁོར་ལུག་གི་ཐོན་ཁུངས་བག་མེད་ལོངས་སྤྱོད་བྱེད་པ་འདིས་འགོ་བ་
མིའི་བྱིས་ཚང་ལ་གཞོན་སྐྱོན་ཆེན་པོ་བཟོ་གིན་ཡོད། དེ་ནི་འགོ་བ་མིས་རང་བྱུང་སྤྱོད་བཅུད་ལ་བརྟེན་མཐོང་མི་
བྱེད་པའི་སྐྱོན་དང་། ཁོར་ལུག་གལ་ཆེ་སྐོར་གྱི་སློབ་སྦྱོང་སྤྱོད་རྒྱ་གལ་ཆེན་པོ་ཡིན། ང་ཚོས་ཁོང་ཚོར་རང་བྱུང་གི་
བཀོད་པ་དེ་ང་ཚོའི་འཕུལ་སྤྲུགས་གྱི་བདེ་ཅུ་དང་ཐང་ཀར་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནད་དོན་ཤེས་སུ་འཇུག་
དགོས།”⁶ ཞེས་ཡང་དག་པའི་གདམས་པ་གསེར་ནག་འདྲ་འདི་ཚོར་ངེས་པར་དུ་དོ་སྣང་གནད་འོས།

མཇུག་བསྟུ་བ།

མདོར་བསྟུས་ན། དེང་རབས་ཅན་གྱིས་བསྟུ་བའི་སྤྱི་ཚོགས་འདིར་ཁོར་ལུག་གི་དཀའ་ངལ་ནི་དཀའ་ངལ་གསར་
བ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དཀའ་ངལ་འདིས་མ་འོངས་པའི་མི་རབས་ཚོ་དང་ཚོ་སློག་དུང་ཕྱུར་མང་པོའི་བདེ་ཐབས་
དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པས་ད་ལྟ་ནས་ཅིས་ཀྱང་དོ་སྣང་དང་འགན་ཁུར་ལེན་དགོས། མཐོ་སྐང་གི་བོད་ཀྱི་ཚུ་བོ་དང་
འབྲུགས་རོམ་དག་ཀྱང་འཛམ་གླིང་ཁོར་ལུག་གི་ཆ་ཤས་ཆེས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པས་འཛམ་གླིང་མི་མང་དང་།
རྒྱ་ནག་ རྒྱ་གར། པ་གེ་སི་ཐན། མེ་ཏི་ནམ་སོགས་བོད་ཀྱི་ཚུ་བོ་ལོངས་སུ་སྤྱོད་མཁན་སུས་ཀྱང་དོ་སྣང་དང་སྲུང་
སྐྱོབ་ལ་རོགས་འདེགས་བྱེད་པའི་རེ་སྐུལ་ཞུ་བཞིན་ཡོད་ལ། ཚུམ་ཡིག་འདིའི་དམིགས་ལུལ་ཡང་བོད་ཀྱི་ཚུ་དང་
འབྲུགས་རོམ་གྱི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་གྱི་ཤེས་བྱ་གོང་འཕེལ་དུ་གཏོང་རྒྱ་དང་། བོད་ཀྱི་ཚུ་བོ་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་ཕྱོགས་
ལ་བསམ་སྒྲུབ་ལྷོའི་རྣམ་པ་ཅུང་ཙམ་བསྐྱེད་བསྐྱིང་བྱ་རྒྱ་དེ་ཡིན། མཇུག་དུ་འགོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུབ་སློབ་
དཔོན་ཆེན་པོ། འཇིག་རྟེན་ཞི་བདེའི་དེད་དཔོན། ལྷོ་གོང་ས་སྐུ་སྤེང་བཅུ་བཞི་བ་ཆེན་པོ་མཚོག་གི་གསུང་ཞིག་གིས་
ཚུམ་ཡིག་འདིའི་མཇུག་གི་ཤེས་པ་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། “འཛམ་གླིང་གི་སྤྱོད་བཅུད་ལ་གཅེས་འཛིན་དང་སྲུང་སྐྱོབ་
བྱ་རྒྱ་དེ་ནི་མིའི་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཙམ་མ་ཡིན་པར། དེ་ནི་ང་རང་ཚོའི་འཚོ་གནས་ལ་རག་ལས་པའི་གནད་
དོན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པས། ད་ལྟའི་མི་ཐོག་འདི་ཙམ་དུ་མ་ཟད། རྗེས་ཀྱི་མི་རབས་མི་ཐོག་རྣམས་ལ་འང་འཇིག་
རྟེན་ཡོད་པའི་རྐྱེན་དཔེ་འདི་ཚོར་ཁ་གཏང་གཏོང་ལེན་རི་ལྟར་བྱེད་པའི་ཐད་ང་ཚོ་ཚང་མས་བསམ་སྒྲུབ་གཏོང་
དགོས་པ་ཡིན།”⁷

༡༠༡༧/༧/༣ ལ་མཇུག་རྗོགས་པར་བྲིས་སོ།།

⁶ ཁོར་ལུག་སྐོར་སྐུལ་བའི་རྒྱང་དོར་ལམ་སྟོན། ཞེས་པའི་ཤོས་ངོས་ ༡༣ ལས་དྲངས།
⁷ ཁོར་ལུག་སྐོར་སྐུལ་བའི་རྒྱང་དོར་ལམ་སྟོན། ཞེས་པའི་ཤོས་ངོས་ ༡༣ ལས་དྲངས།